

**БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА XV–XIX СТСТ.:
ГЕНЕЗІС, МАТЫВЫ, ВОБРАЗЫ**

УДК 821.161.3.82-4+821.112.2.82-1

**ВОБРАЗ СЯРЭДНЯВЕЧЧА Ё НЯМЕЦКАЙ І БЕЛАРУСКАЙ ПОЛЬСКАМОЎНАЙ
РАМАНТЫЧНАЙ ЛІТАРАТУРЫ XIX СТ.**

А. Л. Батурына

*Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны
Гомель, Рэспубліка Беларусь
elenal.baturina@yandex.by*

У артыкуле падкрэсліваецца роля А. А. Лойкі ў фарміраванні новых падыходаў да даследаванняў рамантычнай плыні. Высвятляюцца асаблівасці ўвасаблення Сярэдніх вякоў нямецкімі і беларускімі польскамоўнымі рамантыкамі. Вылучаюцца функцыі, якія выконвае ў рамантызме зварот да Сярэднявечча.

Ключавыя словы: рамантызм; Асветніцтва; Сярэднія вякі; міфалагізацыя; хрысціянства; нацыянальныя і патрыярхальныя каштоўнасці.

**THE IMAGE OF THE MIDDLE AGES IN GERMAN AND BELARUSIAN POLISH-LANGUAGE
ROMANTIC LITERATURE OF THE XIX CENTURY**

E. L. Baturina

*Francisk Skorina Gomel State University
Gomel, Republic of Belarus
elenal.baturina@yandex.by*

The article emphasizes the role of A. A. Lojka in the formation of new approaches to the study of the Romantic Movement. The peculiarities of depicting the Middle Ages by German and Belarusian Polish-speaking romantics are clarified. The author defines the functions of the reference to the Middle Ages in Romanticism.

Key words: Romanticism; Enlightenment; Middle Ages; mythologisation; Christianity; national and patriarchal values.

У першым нумары часопіса «Полымя» за 1991 год быў надрукаваны вялікі артыкул А. Лойкі «Перыядызацыя – гэта сур’ёзна», у якім аўтар прапанаваў адноўлены варыянт перыядызацыі беларускай літаратуры, што ва ўмовах адыходу ад жорсткай дагматыкі савецкага літаратуразнаўства спрыяла вызначэнню галоўных заканамернасцей і своеасаблівасцей яе развіцця. Аўтарытэтны навуковец таксама ўзняў пытанне аб адыходзе ад ўмацаванага ў савецкім літаратуразнаўстве падзелу рамантызму на рэвалюцыйны і рэакцыйны. Даследчык раскрытыкаваў традыцыйнае для тагачаснага айчыннага літаратуразнаўства супрацьпастаўленне рэвалюцыйнага рамантызму рэакцыйнаму – захапленню Сярэднявеччам, традыцыйным хрысціянствам і пошукам таямнічага ў паўсядзённым. Такі падыход да мастацкай плыні не задавальняў А. Лойку, бо рабіў немагчымым аб’ектыўны аналіз творчасці класікаў: афіцыйнай савецкай літаратуразнаўчай навукай доўга не прымалася, напрыклад, «сувязь Я. Купалы з легендарна-рыцарскім антуражам» і «міцкевічаўскі містыцызм, вайдэлатаўская ясназорасць, правідчасць, імпрэвізацыйная патэнцыя» [1, с. 234]. А. Лойка выступіў за пераадоленне падзелу

рамантызму на «карысны» і «шкодны», заявіў аб неабходнасці яго вывучэння ва ўсіх шматбаковых праявах: «Ніколі сам тып мастацкага мыслення, мастацкага абагульнення і ўявы ці то рэалістычнага гатунку, ці то рамантычнага, ніколі ён як рэч у сабе не быў двухаблічным Янусам» [1, с. 234], сцвярджаў даследчык. А. Лойка надаваў ключавое значэнне такому складніку рамантычнай плыні, як зварот да спадчыны Сярэднявечча, і падкрэсліваў, што сувязь з культурнай спадчынай мінулага дагэтуль не страціла актуальнасць: «Да апошняга часу, лічачы сябе людзьмі Новага часу, пераемнікамі Асветніцтва і Адраджэння, перакрэсліваючы ўслед за французскімі асветнікамі-энцыклапедыстамі з рэлігійным Сярэднявеччам усё Сярэднявечча цалкам, мы ніяк не адчувалі, у якой ступені мы самі з Сярэднявечча, і што ўвогуле і ў XIX і ў XX стагоддзі мы шмат у чым застаемся людзьмі з Сярэднявечча» [1, с. 235].

Еўрапейскія асветнікі разглядалі Сярэднявечча як перыяд культурнага заняпаду, які пачаўся пасля гібелі антычнай культуры і доўжыўся да Новага часу, калі антычныя ідэалы атрымалі новае развіццё ў філасофіі, літаратуры і мастацтве. Паслаўленне асветнікамі розуму, логікі і матэматычна збалансаванай гармоніі ва ўсіх сферах жыцця, іх касмапалітызм спалучаліся з пэўным прыніжэннем пачуццёвага пачатку ў чалавеку, высмейваннем усяго ірацыянальнага, а таксама адмаўленнем каштоўнасці набыткаў матэрыяльнай і духоўнай культуры мінулых часоў, якія не адпавядалі антычным ці асветніцкім ідэалам. Як адзначыў А. А. Гугнін, «калі асветнікі знішчалі вузканацыянальныя прымхі, яны нярэдка разбуралі і нацыянальныя своеасаблівасці; калі яны выкрывалі Сярэднявечча як навалу змрочных забабонаў, то не заўважалі, што і ў Сярэдня вякі духоўнае жыццё і мастацтва зусім не заняпалі, а што менавіта тады, напрыклад, склаўся народны гераічны эпас і шмат іншых жанраў вуснай народнай творчасці» [2, с. 104]. Законамі дыялектыкі развіцця было абумоўлена з'яўленне філасофскай і мастацкай плыні, якая перанесла акцэнт з рацыянальнага на эмацыянальнае, з сучаснага на мінулае, загульначалавечага на нацыянальнае, чым і стаў рамантызм.

Дарэчы, цікавасць да Сярэднявечча абудзілася ў Еўропе яшчэ ў перадрамантычны час, што знайшло праяву ў надзвычайнай папулярнасці зборніка «Песні Асіяна» (містыфікацыя Макферсана), зборніка старажытных балад («*Reliques of Ancient English Poetry, Old Heroic Ballads*», 1865), які быў падрыхтаваны англійскім біскупам Персі, распаўсюджанні гатычнага рамана. У нямецкай літаратуры раней за рамантыкаў да Сярэднявечча звярнуліся літаратары, якія належалі да кірунку «Бура і націск». Філасоф і пісьменнік І. Г. Гердэр у сваіх тэарэтычных працах (напрыклад, «Яшчэ да філасофіі гісторыі» «*Auch eine Philosophie der Geschichte*», 1774) заявіў аб каштоўнасці сярэднявечнай культуры. Малады Гётэ, які ў 1770 г. трапіў у Страсбург, быў настолькі глыбока ўражаны прыгажосцю мясцовага гатычнага сабора, што прысвяціў яму сваю працу «Аб нямецкай архітэктуры» («*Von Deutscher Baukunst*», 1773), дзе разбураў уяўленні аб готыцы як варварскім негарманічным стылі і апяваў арыгінальную прыгажосць і ўнікальнасць будынку. У 1774 г. Гётэ звярнуўся да мінулага Германіі ў гістарычнай драме «Гёц фон Берліхінген» («*Götz von Berlichingen*»). Дарэчы, захаваліся сведчанні аб тым, што яе ведалі і шанавалі філаматы, у прыватнасці Я. Чачот і А. Міцкевіч (Я. Чачот скардзіўся ў пісьме А. Міцкевічу, што «лётаючы па Варшаве ў пошуках Гёца, падраў свае боты, але нідзе яго асобна не мог знайсці...» [3, с. 289]). З мінулага браў сюжэты сваіх драм надзвычай папулярны сярод філаматаў Ф. Шылер («Дон Карлас» «*Don Karlos*», «Валенштайн» *Wallenstein*, «Марыя Сцюарт» «*Maria Stuart*», «Арлеанская дзева» «*Die Jungfrau von Orléans*», «Вільгельм Тэль» «*Wilhelm Tell*»).

Рамантыкі, якія цікавіліся экзотыкай, мясцовым каларытам, усім асаблівым, нацыянальным мінулым, нярэдка выбіралі Сярэднявечча як час дзеяння сваіх твораў. Трэба адзначыць, што нямецкія рамантыкі адносілі да Сярэдніх вякоў больш шырокі перыяд, чым гэта разумее сучасная гістарычная навука; яны далучалі да іх XV–XVII стагоддзі, калі стваралі свае шэдэўры Шэкспір, Кальдэрон, Петрарка, Арыёст, Дюрэр [4, с. 152], і супрацьпастаўлялі гэтаму перыяду Асветніцтва, час секулярызацыі і панавання рацыяналістычнага светапогляду. Немагчыма гаварыць аб тым, што такія творы, як раманы «Генрых фон Офтэрдынген» («*Heinrich von Ofterdingen*») Наваліса ці «Вандраванні Франца Штэрнбалда» («*Franz Sternbalds Wanderungen*») Л. Ціка, ранняя навілістыка апошняга, навілы на гістарычную тэму Э. Т. А. Гофмана ці А. фон Арніма, з'яўляюцца гістарычнымі. Паэтыка гістарычных жанраў патрабуе шырокага паказу эпохі праз рэальныя падзеі, якія яе характарызуюць, і праз гістарычна асэнсаваныя характары герояў. Істотнай якасцю гістарычнага жанру з'яўляецца наяўнасць гістарычнай перспектывы, а таксама апора на дакладныя, навукова абгрунтаваныя факты. У гістарычным творы аўтар праз аўтэнтчныя бытавыя дэталі, характэрную мову герояў стварае мясцовы каларыт, асаблівы вобраз эпохі,

падпарадкоўвае асобныя элементы сюжэту і ўсю сістэму вобразаў агульнай мэце – аднаўленьню карціны даўно мінулых вялікіх падзей. Нямецкія рамантыкі (у адрозненне, напрыклад, ад В. Скота, заснавальніка брытанскай гістарычнай раманістыкі) гістарычныя катаклізмы ўспрымалі, перш за ўсё, у катэгорыях філасофскіх і эстэтычных. Гістарычныя дэталі былі толькі фонам, на якім адбывалася сутыкненне характараў, ставіліся і вырашаліся філасофскія пытанні.

Зварот да Сярэднявечча выконвае ў творах рамантыкаў разнастайныя функцыі. Раннія рамантыкі, прадстаўнікі так званага Енскага гуртка – Наваліс, браты Шлегелі, Л. Цік – стварылі казку аб Сярэдніх вяках, якая дагэтуль існуе ў сусветнай культурнай прасторы. Раннія рамантыкі шукалі ў Сярэднявеччы ідэальную мадэль сусвету, калі духоўнае было больш значным, чым матэрыяльнае, калі паэзія была часткай паўсядзённага жыцця, а фантастычныя істоты – ундзіны, феі і чараўнікі – уяўляліся людзям неад’емнай часткай прыроды. У рамантычным казачным хранатопе ролю своеасаблівых маркераў Сярэднявечча выконваюць замкі, рыцары, каралі, прыгожыя дамы, манахі. Казачнае, а не гістарычнае Сярэднявечча – час дзеяння рамана «Генрых фон Офтэрдынген», навел Ціка «Руненберг» («*Der Runenberg*»), «Верны Экарт» («*Der getreue Eckart und der Tannenhäuser*»), «Любоўная гісторыя Прыгожай Магелоны і графа Пятра Праванскага» («*Liebesgeschichte der schönen Magelone und des Grafen Peter von Provence*»), казкі «Ундзіна» («*Undine*») Ф. дэ Ла Мот Фуке, шматлікіх рамантычных балад. Аналагічныя прыёмы можна сустрэць у творах беларуска-польскіх аўтараў XIX ст.: час дзеяння – далёкае мінулае – дазваляе выкарыстоўваць у сюжэце фантастычныя элементы. Герой балады Я. Чачота «Мышанка» – безыменны рыцар, а дзеянне адбываецца, калі «Хадкевіч Кароль не займеў яшчэ Мышы» [3, с. 126]; у баладзе «Свіцязь» адсылка да Сярэднявечча ёсць у радку «Ужо ў караля закупіў нават Свіцязь» [3, с. 143] (курсіў наш. – А. Б.). Я. Баршчэўскі маркіруе час дзеяння балады «Русалка-спакусніца» радком «Ноўгарад умураваўся непадступнымі мурамі» [5, с. 55], у баладзе «Роспач» адсылка ў мінулае ажыццяўляецца праз выбар аўтарам у якасці галоўных герояў дачкі ваяводы і баярына. Перанос дзеяння ў казачнае Сярэднявечча з’яўляецца характэрным для рамантычных твораў прыёмам матывіроўкі фантастычных элементаў.

Калі для ўзмацнення гістарычнага антуражу рамантыкі ўводзяць у дзеянне рэальных гістарычных асоб, рэальныя лакацыі ці гістарычныя падзеі, яны імкнуцца не ўзнавіць аблічча мінулага і адлюстравать эпоху, побыт, дэталі, сацыяльныя ўзаемаадносіны, а ствараюць яго міфалагізаваны вобраз. Сюжэт навелы А. фон Арніма «Ізабэла Егіпецкая» («*Isabella von Aegypten, Kaiser Karl des Fünften erste Jugendliebe*»), які будзецца на гісторыі кахання рэальнай гістарычнай асобы – эрцгерцага Карла Габсбурга і цыганкі Ізабэлы, не мае пад сабою гістарычнага абгрунтавання, гэта фантазія аўтара. Для міфалагізацыі мінулага спалучае легенды і гістарычныя рэаліі Ян Чачот у баладах «Бекеш», «Калдычэўскі шчупак», «Наваградскі замак», «Радзівіл, альбо Заснаванне Вільні». У навеле Э. Т. А. Гофмана «Спаборніцтва спевакоў» («*Der Kampf der Sänger*»), дзе выкарыстаны сюжэт са старой хронікі аб паэтычным спаборніцтве сярэднявечных паэтаў-мінезінгераў пры двары герцага Леапольда Аўстрыйскага ў Вартбургу, фіктыўны аўтар Цыпрыян папярэджвае не шукаць у мастацкім творы гістарычную праўду: «Не забывайце, што я не меў намеру пісаць антыкварны крытычны трактат пра славу тае вартбургскае спаборніцтва, а выкарыстаў тую гісторыю для апавядання ў маім стылі, каб раскажаць, як усё мне адкрылася ў душы» [6, с. 343].

У рамантычных творах Сярэднявечча ў асноўным уяўляецца «сапраўднымі каталіцкімі, гэта значыць сапраўднымі хрысціянскімі часамі» [7, с. 192]. І калі ў 1799 г. апяванне каталіцкай веры ў сярэднявечнай Еўропе Навалісам у эсе «Хрысціянства альбо Еўропа» збянтэжыла яго сяброў-рамантыкаў так, што яны нават вырашылі яго не друкаваць, то з цягам часу пачаўся адыход ад раннерамантычнага пантэізму, узмацнілася арыентацыя рамантыкаў на хрысціянства, у асаблівасці на каталіцызм. У творчасці гейдэльбергскіх рамантыкаў і іх паслядоўнікаў тэма Сярэдніх вякоў цесна звязаная з хрысціянствам. Рэлігійным містыцызмам і сімвалізмам прасякнуты «Рамансы аб Разарыі» («*Romanzen von Rosenkranz*») К. Брэнтана; Ё. фон Айхендорф у навелах «Восеньскія чары» («*Die Zauberei im Herbst*») і «Мармуровая статуя» («*Das Marmorbild*») супрацьпастаўляе жыватворнасць хрысціянства і падманную, пагібельную прывабнасць язычніцтва. У зборніку «Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях» Я. Баршчэўскі наракае, што яго сучаснікі страцілі шчырую веру, дзякуючы якой іх продкі жылі ў гармоніі з прыродай і іншымі людзьмі. У Сыракомля, у творчасці якога спалучаліся рамантычныя і рэалістычныя элементы, далёкі ад ідэалізацыі Сярэднявечча. Аднак калі ён параўноўвае «езуіцка-шляхецкую патрыятычную, пабожную, актыўную у баі і ў бяседзе» эпоху і «французскую

XVIII стагоддзя, легкадумную, бязбожную», то прыходзіць да высновы, што апошняя «была на цэлую галаву вышэй за першую ў асвеце і на цэлае сэрца ніжэй за яе з пункту гледжання ўзнёсласці пачуццяў» [8, с. 270].

Паступовае змяшчэнне фокусу рамантыкаў з нябесных вышынь імкнення да мастацкага ідэалу на нацыянальную праблематыку абумовіла яшчэ адну функцыю звароту да Сярэднявечча – пошук у мінулым рашэнняў актуальных грамадска-палітычных праблем сучаснасці. Так, У. Сыракомля адзначыў, што веданне свайго мінулага не толькі дае карысны вопыт, але і з’яўляецца хрысціянскім абавязкам чалавека: «Люба бывае ўспомніць часам мінулае; гордасць старых часоў – здзяйсненне чацвёртай Божай заповедзі: любоў да бацькоў; а паколькі вопыт мінулага служыць ці, прынамсі, павінен служыць у нейкай ступені навучай для будучыні, то і гісторыя малога мястэчка мае сваю цікавасць і павучальнасць» [8, с. 228]

Калі рамантызм у сітуацыі знешняга ціску (вызваленчая барацьба падчас напалеонаўскіх войнаў у Германіі, барацьба за аднаўленне дзяржаўнасці Рэчы Паспалітай) набыў нацыянальна арыентаваны характар, пісьменнікі сталі шукаць у Сярэднявеччы гістарычных і легендарных герояў, чые дзеянні маглі б натхніць на барацьбу нашчадкаў. Нямецкія літаратары Л. Цік, Й. фон Айхендорф, Т. Кёрнер, Э. М. Арндт, Л. Уланд, Т. Кернер, Ф. Рукерт стваралі рамантычныя вобразы Зігфрыда, Роланда, Вільгельма Тэля, графа Эберхарда фон Эберштайна, сярэдневяковых манархаў Карла Вялікага, караля Ротэра, Фрыдрыха Барбаросы і г. д. Я. Чачот увасобіў вобразы славутых літоўскіх князёў у цыкле «Спевы пра даўніх ліцвінаў да 1434 г.» (1842–1844), для чаго звярнуўся да «Хронікі польскай, літоўскай, жамойцкай і ўсяе Русі» Мацея Стрыйкоўскага і дзевяцітомнай «Гісторыі літоўскага народа» Тэадора Нарбута. У. Сыракомля ў нарысах «Вандроўкі па маіх былых ваколіцах», «Барбара, вялікая княгіня літоўская і каралева польская», гістарычнай драме «Магнаты і сірата, або Соф’я, князеўна слупская» стварыў галерэю партрэтаў князёў Радзівілаў і іх атачэння, каб праз іх жыццёапісанне паведаць гісторыю росквіту і заняпаду краю. Краёвыя літаратары працягвалі традыцыю, якую пачаў А. Міцкевіч у «Конрадце Валенродзе» і «Гражыне»: нават у сітуацыі жорсткай цензуры з боку уладаў зварот да гісторыі даваў магчымасць адкрыта выказаць свае патрыятычныя пачуцці. Менавіта таму творы, прысвечаныя гісторыі краю, набываюць ярка выражаны грамадзянскі і патрыятычны пафас.

Зварот да нацыянальных і патрыярхальных каштоўнасцей быў таксама пошукам шляхоў у напрамку грамадзянскага прагрэсу. Рамантыкі шукалі ў мінулым не толькі прыклады самаахвярнай барацьбы за свае ідэалы, але і гарманічнага развіцця грамадства: шанавання годнасці простага чалавека, шляхетных паводзін прадстаўнікоў вышэйшых саслоўяў. Зварот да Сярэднявечча з’яўляецца заклікам да сучаснікаў прыстасаваць станоўчыя практыкі мінулых часоў да вырашэння актуальных праблем. Па сутнасці, характэрнай рысай нацыянальна арыентаванага рамантызму стала «спалучэнне прагрэсіўна-асветніцкіх тэзісаў з кансерватыўна-асветніцкай аргументацыяй, якая апеялася да захавання і адраджэння ў новых гістарычных умовах традыцыйных форм нацыянальнага жыцця» [2, с. 111].

Рамантыкі пачалі не толькі мастацкае засваенне, а таксама шырокае навуковае даследаванне спадчыны Сярэдніх вякоў. Л. Цік выдаў зборнік сярэднявечных песень, прысвечаных каханню (*Minnenlieder*), вывучаў гераічны эпас з цыкла аб карале готаў Тэадорыху (Дытрыху), Л. Уланд выдаў зборнік «Старадаўнія народныя песні на верхне- і ніжнянямецкай мове» (*Alte hoch- und niederdeutsche Volkslieder*). Калі на ранніх этапах рамантыкі пераважна адаптавалі спадчыну мінулага пад густы тагачаснага чытача, то паступова з’яўляецца тэндэнцыя на захаванне аўтэнтчных асаблівасцей старых тэкстаў. Побач з мастацкімі творамі на гістарычную тэматыку папулярнасць набываюць краязнаўчыя і гістарычныя нарысы. Характэрным прыкладам з айчыннай літаратуры з’яўляюцца «Вандроўкі па маіх былых ваколіцах» У. Сыракомлі, дзе аўтар дае падрабязнае, з выкарыстаннем хронік і дакументаў, апісанне гісторыі Мірскага замку, Нясвіжа, Койданава.

Сёння сувязь рамантызму са спадчынай Сярэдніх вякоў і яго роля ў абуджэнне цікавасці да гэтага гістарычнага перыяду падаецца бяспрэчнай, што дазваляе больш глыбока зразумець сутнасць рамантычнай плыні, і у гэтым значная заслуга выбітнага беларускага літаратуразнаўцы А. А. Лойкі.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Лойка, А. Перыядызацыя – гэта сур’ёзна / А. Лойка // Полымя. – 1991. – №1. – С. 215–226.

2. Гугнин, А. А. Жизнь и поэзия Людвига Уланда / А. А. Гугнин // Немецкая литература XIX века: от романтизма до бидермайера: статьи, переводы, комментарии, библиография. – Новополоцк – М., 2002. – Вып. 1. – С. 102–113.
3. Чачот, Я. Выбранные творы / Я. Чачот; уклад, пер. з пол., прадм. і камент. К. Цвіркі. – Мінск: Беларус. кнігазбор, 1996. – 374 с.
4. Hoffmeister, G. Deutsche und europäische Romantik / G. Hoffmeister. – 2, durchsehene und erweiterte Auflage. – Stuttgart: Metzlersche Verlagsbuchhandlung, 1990. – 242 s.
5. Баршчэўскі, Я. Выбранные творы / Я. Баршчэўскі; уклад. прадм. і камент. М. Хаўстовіча. – Мінск: Беларус. кнігазбор, 1998. – 480 с.
6. Hoffmann, E. T. A. Poetische Werke in sechs Bänden / E. T. A. Hoffmann. – Berlin: Aufbau-Verlag, 1963. – Band 3. – 614 s.
7. Novalis. Die Christenheit oder Europa. Ein Fragment (geschrieben im Jahre 1799) / Novalis // Novalis Schriften / Herausgegeben von L. Tieck und F. Schlegel, 4. Auflage. – Berlin: Reimer, 1826. – S. 507–525.
8. Сыракомля, У. Выбранные творы / У. Сыракомля; уклад., пер. з пол., прадм. і камент. К. Цвіркі. – Мінск: Беларус. навука, 2011. – 584 с.

УДК 821.161.3“15”

ЛІТАРАТУРА БЕЛАРУСІ XVI СТАГОДДЗЯ: ЗМЕНА ПАРАДЫГМЫ РАЗВІЦЦА

А. У. Бразгуноў

*Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі
Мінск, Рэспубліка Беларусь
beowulf.bel@gmail.com*

У артыкуле вызначаны сацыяльна-палітычныя, культурныя і рэлігійныя чыннікі, якія паспрыялі фарміраванню новай культурнай сітуацыі на беларускіх землях у эпоху Рэнесансу. Гэта дазваляе разглядаць XVI ст. як час карэннай змены парадыгмы развіцця літаратуры Беларусі (адыход ад культурнай традыцыі даўняй Русі, развіццё шматмоўнай літаратуры, змена ідэйна-эстэтычных прыярытэтаў і светапогляду пісьменніка).

Ключавыя словы: Беларусь; новая культурная сітуацыя; парадыгма; Рэнесанс; традыцыя; шматмоўная літаратура.

BELARUSIAN LITERATURE OF THE XVI CENTURY: CHANGE IN THE PARADIGM OF THE DEVELOPMENT

A. U. Brazgunou

*Centre of Studies of Belarusian Culture, Language and Literature of the National Academy of Sciences of Belarus
Minsk, Republic of Belarus
beowulf.bel@gmail.com*

The article identifies social, political, cultural, and religious factors that contributed to the formation of a new cultural situation in Belarusian lands during the Renaissance. This allows us to consider the 16th century as a time of radical change in the paradigm of the development of Belarusian literature (deviation from the cultural tradition of Old